

Deling av data

Deling og bruk av data er avgjørende både for å realisere regjeringens ambisjoner om en effektiv, brukerrettet forvaltning med sammenhengende tjenester og for at offentlige data kan brukes til næringsutvikling i privat sektor. Det betyr at offentlige virksomheter må tilgjengeliggjøre sine data og at en samlet offentlig sektor har løsninger, kompetanse og ressurser som gjør at data gjøres tilgjengelig og tas i bruk. Digdir hjelper offentlige og private virksomheter. Vi har etablert et nasjonalt ressurscenter for deling av data, relansert og videreutviklet data.norge.no/Felles datakatalog og utviklet en nasjonal verktøykasse for deling av data. Vi har også startet arbeidet med Datafabrikken sammen med Digital Norway. Disse leveransene inngår i et økosystem som virksomhetene kan ta i bruk når de lager digitale tjenester. For å få til økt deling og bruk av data mellom offentlige virksomheter og bidra til verdiskaping i privat sektor, trengs et godt samarbeid på tvers av virksomhetene. Digdir er både tilrettelegger for slikt samarbeid gjennom våre møteplasser og en leverandør av kompetanse, ressurser og fellesløsninger for deling og bruk av data i privat og offentlig sektor.

I 2020 gjennomførte Digdir en rekke tiltak fra tildelingsbrevet, tiltak for å gjøre data tilgjengelige gjennom data.norge.no og tiltak for å løse innmeldte behov fra offentlige og private virksomheter.

Mål

Tildelingsbrevet har følgende styringsparametre under punkt 3.1 *Offentlig sektor digitaliserer i samsvar med regjeringens digitaliseringsstrategi:*

- Antall aktører og nye datasett for deling og viderebruk (punkt 4)
- Kommuner, private og statlige virksomheter opplever at det er enklere å dele og gjenbruke data, som følge av tilgang til nødvendig kompetanse, felleskomponenter og fellesløsninger fra Digdir (punkt 8)

Resultater

Samarbeid har vært avgjørende for å skape de gode resultatene i 2020.

Digdir har et tett samarbeid med KS, DigitalNorway og en rekke offentlige og private virksomheter, og inngår i mange samarbeidsprosjekter med de ulike virksomhetene.

Antall aktører og nye datasett for deling og viderebruk

Etter etableringen av Digdir, ble det raskt en prioritet å tilby ett offentlig nettsted som gir oversikt over beskrivelser av datasett, begreper, api-er og informasjonsmodeller.

data.norge.no ble valgt som portal, og løsningen ble bygget på det som tidligere var etablert i Felles datakatalog. Samme løsning ble benyttet for å etablere [Nasjonal transportportal](#) i tett samarbeid med Statens vegvesen, et samarbeid som resulterte i en ny [rapporteringsløsning](#) og kvalitetsindikatorer for datasett.

Nøkkel tall for data.norge.no per 31.12.2020

Antall - datasett- beskrivelser tilgjengelig per 31.12.2020	1 535
---	-------

Nye datasett- beskrivelser i 2020	175
--------------------------------------	-----

Antall virksomheter med datasettbeskrivelser	113
---	-----

 175 datasett	 19 API'er
--	---

 246 informasjons- modeller	 1202 begreper
---	---

Data.norge.no / Felles datakatalog er det offentlige nettstedet som gir oversikt over beskrivelser av datasett, begrep, api-er og informasjonsmodeller. Innholdet blir levert av ulike virksomheter, offentlige og private. Det er Digidir som er ansvarlig for drift og utvikling av nettstedet. Nettstedet gir datakonsumenter oversikt over hvem som har hvilke data, hva dataene betyr og hvordan de er tilgjengelige. Det gjør det mulig å sammenligne og velge de dataene som er mest egnet for ulike bruksområder og situasjoner.

data.norge.no er laget for å synliggjøre hvilke data virksomheter har som de kan dele med andre. Katalogen adresserer behovet for å oppdage, evaluere og få tilgang til data. Hensikten er å unngå at personer og virksomheter må levere samme informasjon til det offentlige flere ganger. Data skal leveres kun én gang, forvaltes i én kilde og kunne gjenbrukes av flere.

Gjenbruk er hovedregel ved utvikling av nye digitale offentlige tjenester. Dette gjelder gjenbruk av tjenester, data og beskrivelser. Katalogen skal bidra til økt deling av data som grunnlag for økt digitalisering og økt verdiskaping. Bildet nedenfor viser brukere av data.norge.no i løpet av 2020.

Brukerne 2020

	27 388 unike brukere
--	--------------------------------

	180 833 sidevisninger
---	---------------------------------

	02:46 minutter per sesjon
---	-------------------------------------

	16% tilbakevendende brukere
---	---------------------------------------

Datadeling i Digitaliseringsdirektoratet

Ustrukturerte data fra offentlig sektor bidrar også til verdiskaping. eInnsyn inneholder data om saksbehandling, møter og kunnskapsdokumenter fra offentlig forvaltning. 118 statlige virksomheter, Oslo kommune og Trøndelag fylkeskommune publiserer nå til eInnsyn, og flere kommuner og fylkeskommuner vil komme til og bidra til vekst i denne viktige informasjonsbanken.

data.altinn.no er en ny tjeneste der datakilder defineres som lenketjenester i Altinn og tilgang delegeres på vanlig måte i Altinn ved hjelp av tjenesteeiers rettighetsregister og samtykke. Ett eksempel på bruk er e-bevis som benyttes i forbindelse med offentlig innkjøpsprosesser. Dette sikrer en betydelig enklere prosess for tilbyder og reduserer risiko for kjøper ved at informasjonen som mottas er oppdatert og fra sikker kilde.

Innsendingstjeneste i Altinn er en API-basert tjeneste som brukes til å sende data fra sluttbrukerløsningen (regnskapssystem) til en etat/tjenesteeier. Et eksempel er innrapportering til Skatteetaten.

Kommuner, private og statlige virksomheter opplever at det er enklere å dele og gjenbruke data, som følge av tilgang til nødvendig kompetanse, felleskomponenter og fellesløsninger fra Digidir

Nasjonal verktøykasse for deling av data ble levert på oppdrag fra KMD og er et av tiltakene i regjeringens digitaliseringsstrategi (generisk datafordeler).

Verktøykassen gir datatilbydere og konsumenter tilgang til verktøy, løsninger og ressurser, som hjelper dem gjennom prosessen med å dele og ta i bruk data. I første omgang er det Digidir sine verktøy som er koblet til versjonen som ble lansert i januar 2021. Løsningen vil bli utvidet med verktøy fra andre virksomheter og sektorer.

Kunnskapen varierer blant brukerne. Vårt mål er at de skal være i stand til å finne, forstå og anvende løsninger, standarder, arkitekturer, avtaler, regelverk og retningslinjer for roller og ansvar ved deling og bruk av data uansett ståsted og modenhet.

Verktøykassen legger til rette for at de nasjonale felleskomponentene, fellesløsningene, felles standarder, prinsipper og referansearkitekturer blir mer tilgjengelige og utnyttet bedre.

Nasjonalt ressurscenter for deling av data

I 2020 etablerte Digdir Nasjonalt ressurscenter for deling av data på oppdrag fra KMD. Senteret har spisskompetanse på sammenhengen mellom juss, teknologi og forretnings- og forvaltningsprosesser ved deling og bruk av data. Senteret skal i starten hjelpe virksomheter med juridiske og organisatoriske problemstillinger og bruke kunnskapen vi opparbeider til å gjøre regelverket digitaliseringsvennlig.

Som del av oppdraget har vi opprettet en løsning for å komme i kontakt med ressurscenteret. Vi har fått mange henvendelser gjennom denne innspillløsningen etter åpningen. Henvendelsene til ressurscenteret har særlig dreid seg om behov for avklaringer og kompetansetiltak knyttet til rettslige rammer for deling og bruk av data.

Ressurscenteret leverte i 2020 en felles høringsuttalelse med Skate om Justis- og beredskapsdepartementets forslag

om endringer i taushetspliktsbestemmelsene i forvaltningsloven. Videre publiserte senteret en nettbasert veileder om roller og ansvar ved deling av taushetsbelagte opplysninger på oppdrag fra Skate. Ressurscenteret ga i tillegg støtte til virksomheter med konkrete problemstillinger knyttet til deling og bruk av data.

Oppdrag om kartlegging av samisk språk på offentlige nettsider

I 2020 kartla Digdir bruken av samisk språk på offentlige nettsider på oppdrag fra KMD. Vi samarbeidet med Nasjonalbiblioteket om prosjektet og leverte en rapport til KMD i desember 2020.

Veileder for tilgjengeliggjøring av språkdata

I tildelingsbrevet for 2020 fikk Digdir et oppdrag om å følge opp forvaltningens avlevering av språkressurser. Oppdraget ble løst i samarbeid med Språkrådet og Nasjonalbiblioteket. Sammen lagde vi en veileder om deling av språkdata i desember 2020.

Nasjonal arkitektur

Digdir har publisert referansearkitekturer for forsendelse, forespørsel og

publisering av data høsten 2019. Dette er arkitekturmønstre og veiledninger som skal gjøre jobben enklere for dem som skal dele data, utforme arkitekturer og løsninger samt ta i bruk eksisterende fellesløsninger. Referansearkitekturene gjør at brukerne slipper å finne opp hjulet på nytt. De vil også bidra til interoperabilitet og samhandling mellom virksomheter. I 2020 brukte flere virksomheter disse arkitekturene i sitt arbeid. Blant dem var UNIT, som har bygget videre på Digdirs modeller. UNIT fremhever at arkitekturmønstrene, veiledningene og samarbeidet har vært nyttig.

I 2020 utviklet Digdir arkitekturmodeller for et felles digitalt økosystem. Modellene viser hvordan felleskomponenter, fellesløsninger, felles standarder, prinsipper og referansearkitekturer skal støtte deling av data og sammenhengende tjenester. Arbeidet knyttet til nasjonale arkitekturer vil sikre at de sju prioriterte livshendelsene i regjeringens digitaliseringsstrategi bygges på ett felles digitalt økosystem.

Arkitektur- og standardiseringsrådet er et rådgivende forum for Digitaliseringsdirektoratet. Rådet skal bidra til at forvaltningsorganer (jf. forvaltningsloven §1) har nødvendig

felles IT-arkitektur og -standarder for digitalisering. Hensikten er å sikre god digital samhandling i og mellom forvaltningsorganer, øvrig offentlig sektor, privat sektor og innbyggerne. De to viktigste sakene i 2020 var revidering av standard for beskrivelse av datasett, datatjenester og datakataloger (DCAT-AP-NO), og endring av HTTPS fra anbefalt til obligatorisk standard. Rådet har hatt flere orienteringer og innspill oppe om pågående aktiviteter i forvaltningen. Innretning og nytte av det nasjonale rammeverket basert på EIF har blitt drøftet, og det er gitt råd til Digdir som forvalter. Rådet har også gitt innspill til arbeidene med referansearkitekturer. Rådet møtes fire ganger i året, og i 2020 var det totalt 25 saker oppe i møtene.

Pådriverarbeid

Våren 2020 etablerte vi ukentlige digitale faglige arenaer for å gi kommuner, stat og privat næringsliv tilgang til nødvendig kompetanse, kunnskap om deling og bruk av data, og de felleskomponenter og fellesløsninger som kan brukes til formålet. Tre møteserier ble slått sammen til én for å samle fagfelt og skape ett felles forum knyttet til deling og bruk av data. Møteserien samler et stort antall aktører til kunnskaps- og

erfaringsdeling, og stimulerer til gjennbruk og samarbeid om løsninger. Vi har fått innspill fra aktørene om at én felles møteserie var et godt grep, og at digitale møter gir gode muligheter for å dele med mange.

Sammenslåingen av møteseriene er en effekt av at Difi, Altinn og deler av informasjonsforvaltningsmiljøet i Brønnøysundregistrene ble samlet i Digdir i 2020. Det har også ført til bedre koordinering av områdene informasjonsforvaltning og deling av data. Vår ambisjon er å holde fast ved digitale møter også etter koronapandemien.

Samarbeidsprosjekter knyttet til deling av data

I 2020 knyttet seks ulike samarbeidsprosjekter i offentlig sektor seg til arbeidet Digdir gjør på deling og bruk av data. Vi deler informasjon og erfaringer, og bistår i konkrete utfordringer. Samarbeidsprosjektene presenterte sitt arbeid i faglig arena for informasjonsforvaltning og ga tilbakemelding om at det var nyttig for veien videre. Erfaringer fra samarbeidsprosjektene brukes også i Digdirs arbeid. Et eksempel er entreprenørenes erfaringer knyttet til datadeling fra prosjektet Oslo og Viken MIT REAP. Digdir bisto også i samarbeidsprosjektene, deriblant Arkivverkets prosjekt *Innebygd arkiv*.

Utfordringer

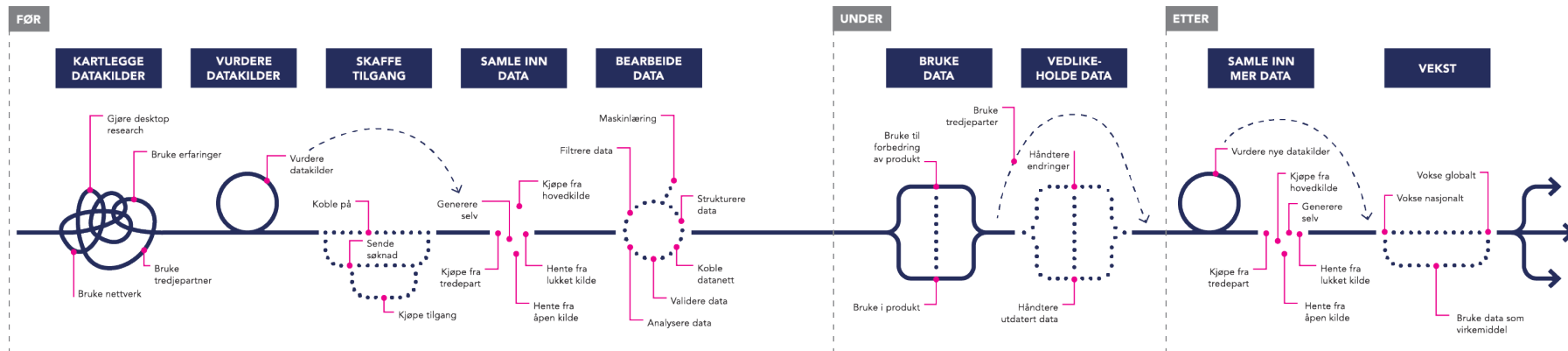
Datadrevet innovasjon og entreprenørskap kan bli en av våre viktigste drivere for økonomisk og bærekraftig utvikling i årene fremover. Det fordrer at data deles og tas i bruk på tvers av offentlig og privat sektor.

Et av prosjektene Digdir samarbeider med er som nevnt Oslo og Viken, MIT REAP². De kartla brukerreiser for fem oppstartsselskaper i Oslo og Viken. Kartleggingen ble gjennomført for å få mer innsikt i behov og utfordringer rundt tilgang til og bruk av data. Noen av intervjuene viste at entreprenører ikke starter prosessen med å få tilgang til data, fordi det er for usikkert om de vil lykkes i å få tilgang, men også ofte fordi de ikke vet hvor de skal begynne. Figuren på neste side illustrerer hvordan

brukerreisen kan være for en entreprenør å få tilgang til de data de har behov for.

Arbeidet med deling og bruk av data i Digdir har blant annet til hensikt å skape bedre flyt fra en virksomhet avdekker et behov for data og til virksomheten har mottatt dataene den har behov for. Gjennom å forenkle prosessen for tilgang til og anvendelse av data, vil flere entreprenører også få tilgang til de data de trenger for innovasjon og verdiskaping. Vi har grunn til å tro at samme problemstilling gjelder for mindre offentlige virksomheter.

Mange virksomheter gir tilbakemelding om at de ikke får prioritert arbeidet med informasjonsforvaltning i egen virksomhet, som å skape orden i eget hus og tilgjengeliggjøre egne data for

andre. Årsakene er sammensatte, men noen er gjentakende; manglende kapasitet, kompetanse, insentiver og usikkerhet om rettslige rammer. Behovet for datadeling har blitt veldig tydelig under pandemien. Det samme har utfordringene knyttet til å dele data. Å tilby data skaper i mange tilfeller varige kostnader. Inntektene eller gevinstene tilfaller gjerne de som benytter dataene, ikke de som deler dem. Henvendelser til ressursenteret har også vist at mange er usikre på det juridiske knyttet til deling av data. Disse utfordringene jobber Digidir videre med å løse.

Samtidig finnes det svært gode eksempler på at deling av data skaper verdi, blant dem [boligtjenesten til Virdi](#), [Husbanken-NAV knyttet til økonomisk sosialhjelp](#) og [samtykkebasert lånesøknad](#).

Prioriteringer og tiltak

Digidir har i tildelingsbrevet for 2021 fått i oppdrag å videreføre arbeidet med informasjonsforvaltning og deling av data, med fokus på å etablere Datafabrikken og videreutvikle Nasjonalt ressursenter for deling av data.

Å bistå offentlige virksomheter og privat næringsliv knyttet til deling og bruk av data vil stå sentralt i Digidirs arbeid. Digidir yter bistand i form av kompetanse, veiledning og løsninger innenfor juridiske, organisatoriske, semantiske og tekniske problemstillinger. Vi vil knytte bistanden til praktiske leveranser i arbeidet med Datafabrikken, videreutvikling av nasjonal verktøykasse og nasjonalt ressursenter for deling av data, samt informasjonsforvaltning. Vi vil også gjenbruke Digidirs fellesløsninger og øvrige ressurser i arbeidet.

Et viktig suksesskriterium for både Datafabrikken og sammenhengende tjenester er å være en pådriver for økt deling av data. Gjennom data.norge.no vil Digidir fortsette å jobbe med å tilrettelegge relevant verktøy for å søke etter data og ta disse i bruk. Verdien av data.norge.no øker når flere velger å dele data og legge igjen metadata i katalogene.

Når stortingsmeldingen om datadrevet innovasjon og økonomi blir lansert i 2021, vil vi vurdere hvilke tiltak som eventuelt kommer i tillegg. Videre vil vi jobbe med tiltak knyttet til å definere masterdata som ble foreslått høsten

2020. Oppdraget om å følge opp forvaltningens avlevering av språkressurser, som vi løser i samarbeid med Nasjonalbiblioteket og Språkrådet, vil fortsette i 2021.

EU-kommisjonen er i gang med relevante lovarbeider for deling og bruk av data, som vil bli forpliktende også for Norge. Et forslag om en Data Governance Act er utarbeidet, og det varsles også en kommende Data Act og regulering om KI. Vi følger arbeidet både for å påvirke og sørge for god sammenheng. Ressursenteret leder, på oppdrag av Skate AU et koordineringsarbeid i kjølvannet av Schrems II-dommen.

² [Hvordan styrke Oslo og Vikens posisjon innen datadrevet entreprenørskap? Strategi fra MIT REAP Oslo og Viken \(PDF\)](#)

Åpnet nasjonalt ressurscenter for deling av data

21. september 2020 åpnet distrikts- og digitaliseringsminister Linda Hofstad Nasjonalt ressurscenter for deling av data. Senteret drives av Digitaliseringsdirektoratet, som nå kan sette fart på arbeidet med å fremme mer og tryggere datadeling.

Etableringen av senteret er et av tiltakene i digitaliseringsstrategien «En digital offentlig sektor», og distrikts- og digitaliseringsministeren var svært tydelig i sin åpningstale:

-Vi må dele mer data for å skape en digital offentlig sektor der brukerne får sammenhengende tjenester på tvers av sektorer. Deling av data vil også bidra til mer verdiskaping i næringslivet. Med et nasjonalt ressurscenter for deling av data på plass, er vi et steg nærmere dette målet, sa ministeren blant annet.

Skal være premissgiver, pådriver og rådgiver

Ressurscenteret skal være premissgiver. Det innebærer at senteret ved behov skal utvikle nasjonale retningslinjer og foreslå

politikk- og regelverksendringer. Videre skal senteret viderefremme gode eksempler og best praksis – og generelt være et læremiljø og en kompetansebank for både offentlig sektor og private aktører.

For å fylle sin rolle, har senteret 6 medarbeidere med spisskompetanse på sammenhengen mellom juss, teknologi og forretnings- og forvaltningsprosesser. Senteret har også en rekke samarbeidspartnere, blant annet Regelrådet, KS, Språkrådet, UiO og DigitalNorway.

Må prioritere juss og regelverk

I tråd med tildelingsbrevet fra KMD i 2020 er det to områder som henger tett sammen, som skal prioriteres av senteret: Juridiske og organisatoriske problemstillinger og digitaliseringsvennlig regelverk.

Arbeidet er i gang, og i 2020 laget og publiserte ressurscenteret en nett-basert [veileder om roller og ansvar ved deling av taushetsbelagte opplysninger](#). Ressurscenteret utarbeidet også et felles høringsinnspill fra Skate om forslag til endringer i taushetspliktbestemmelsene i forvaltningsloven. Arbeidet med veiledere for digitaliseringsvennlig regelverk og for rettslige rammer for deling og bruk av data ble satt i gang i 2020 og fortsetter i 2021.

Godt i gang med livshendelsene

Gjennom livet havner innbyggerne i mange situasjoner som krever tjenester fra flere sektorer og virksomheter for å få løst. Sammenhengende tjenester handler om å binde disse tjenestene sammen i løsninger som setter brukerne og de oppgavene de trenger å løse, i sentrum. I arbeidet med å lage sammenhengende tjenester prioriterer vi sju livshendelser fra regjeringens digitaliseringsstrategi. Digdir samarbeider tett med KS om å koordinere og støtte arbeidet med livshendelsene, og har selv ansvaret for hendelsen dødsfall og arv.

MÅL

1 Departementer og direktorater får relevant bistand til å levere sammenhengende tjenester

2 Felles økosystem for nasjonal digital samhandling og tjenesteutvikling benyttes av livshendelsene

3 Offentlig sektor deler erfaringer på tvers av livshendelsene

4 Sikre leveranser innenfor livshendelsen Dødsfall og arv

RESULTATER

- Arbeidet med livshendelsene er godt i gang
- Vi bisto livshendelsene gjennom året, i samarbeid med KS
- Vi videreutviklet veiledning og metoder

- Vi informerte kommuner og statlige virksomheter om det felles økosystemet

- Vi delte erfaringer og beste praksis, og utviklet kunnskap
- Vi utviklet to nye fora: åpne fagsamlinger og samarbeidsforum for de som leder livshendelsene

- Prosjektet fikk 13 millioner kroner fra Medfinansieringsordningen
- Arbeidsprosesser og regelverkutfordringer er kartlagt

De sju livshendelsene

Få barn

Alvorlig sykt barn

Miste og finne jobb

Dødsfall og arv

Ny i Norge

Starte og drive en frivillig organisasjon

Starte og drive en bedrift